

Макаренко Наталія Сергіївна,
студентка Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
Скиба Елеонора Костянтинівна
доктор філософських наук,
професор Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАХИСТ ТА ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Україна як держава, що розвивається, останні два десятиріччя визначила свій курс розвитку на демократизацію, лібералізацію усіх ланок суспільного життя, у тому числі й забезпечення прав та свобод людини та громадянина. Юридична та фактична реалізація дотримання прав людини, їх захист є запорукою, головною ознакою правової держави. Саме така спрямованість є першочерговою для нашої держави, що позиціонує себе, як правова, соціальна та демократична.

Проблемі реалізації конституційно-правових норм, що регламентують права людини, приділяли увагу такі науковці, як: Ю. Барабаш, Л. Завадська, Є. Захаров, О. Зайчук, В. Колісник, А. Колодій, М. Козюбра, О. Лукашова, А. Олійник, В. Погорілко, М. Рабінович, В. Речицький, О. Скрипнюк, Т. Слінько, Ю. Тодика, М. Хавронюк, В. Яворський та багато інших, але ця тема продовжує бути актуальною за будь-яких обставин, на всіх етапах розвитку громадянського суспільства.

З огляду на те, що Україна законодавчо закріпила свій ідеал правової держави, то можна констатувати, що не тільки формальне закріплення даного типу держави визнає її такою по-факту, а й дотримання усіх принципових ознак є важливим та необхідним у досягненні такого ідеалу. Права держава — це не тільки декларативне закріплення, а й фактична реалізація. Зокрема, у державі необхідне закріплення верховенства права, поділу влади, відповідальності держави, дотримання загального виборчого права, контроль державної влади з боку суспільства, захист та дотримання прав людини тощо.

За Конституцією України, права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними, вони гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод [1, ст. 141].

Законодавче закріплення і реальне забезпечення основних прав людини – наявність налагодженого правового механізму їх охорони і захисту (включаючи рівень прямого конституційного захисту) виступає важливою ознакою правової держави. Адже система захисту являє собою першочергову допомогу потерпілому громадянину країни, який шукає справедливості у держави, її вищій владі. Саме з цієї ознаки витікає наступна, не менш важлива особли-

вість правової держави: наявність та функціонування незалежного й ефективного суду. Забезпечення провідної ролі в суспільному житті справедливого, демократичного суду, як найбільш дієвої гарантії прав людини і громадянина, є переконливим доказом того, що держава набула правового характеру [2, ст. 188].

Обов'язок держави визнавати, дотримуватися та захищати права і свободи людини та громадянина передбачено Конституцією України, в якій людина, її права та свободи проголошені вищою цінністю. Цей обов'язок в частині дотримання і захисту прав і свобод безпосередньо виконують державні органи та їхні посадові особи.

Якщо дотримання передбачає пасивну форму поведінки, невчинення дій, що порушують права і свободи, то захист прав і свобод людини і громадянина – це активні дії, спрямовані на недопущення порушень цих прав і свобод, запобігання їм та припинення їх. Натомість, якщо звернутися до виділених у теорії держави і права форм реалізації права, то захист прав і свобод людини належить до застосування права, що визначається як владна діяльність компетентних органів з реалізації правових норм шляхом конкретизації загальних розпоряджень для індивідуальної життєвої ситуації та винесення індивідуальних правових актів (актів правозастосування) [3, ст. 51].

Україна як правова держава повинна не тільки законодавчо закріплювати права людини, а й захищати, сюди належить захист прав органами публічної влади, громадськими об'єднаннями та самозахист. Реальний механізм захисту своїх прав шляхом звернення до органів Національної поліції, прокуратури, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини тощо є запорукою становлення правової держави.

Законодавець передбачив можливість обмеження прав людини, але лише у виключних ситуаціях, наприклад, за необхідності врятування життя людей, запобігання злочину, забезпечення національної безпеки тощо і тільки у тому разі, якщо це закріплено законодавчо та обґрунтовано.

Становлення та закріплення прав людини завжди поруч з революціями, повстаннями, страйками. Кожне право, що закріплено у міжнародних документах та відображено у Конституції України, облите кров'ю численної кількості людей. Тому саме дотримання та захист прав людини є ключовою необхідністю, завданням правової держави.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141;
2. Задорожна В. В. Сутність та ознаки правової держави, її прояви в Україні / В. В. Задорожна // Філософія. Культура. Життя. – 2014. – Вип. 40. - С. 185-191. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkzh_2014_40_19;
3. Дитюк В. Правовий принцип поваги, дотримання та захисту прав і свобод людини та громадянина в діяльності Національної гвардії України / В. Дитюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2016. – № 855. – С. 48-56. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_855_9.